

МАЗМҰНЫ / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

Мақала туралы мәлімет

Конференция атауы	«Жастар және ғылым: бүгiнi мен болашағы» жас ғалымдардың халықаралық ғылыми-тәжірибелiк конференция материалдар жинағы
Сборник	«Молодежь и наука: настоящее и будущее». Сборник материалов Международной научно-практической конференции молодых ученых
Conference	The collection of materials from the International Scientific and Practical Conference of Young Scientists «Youth and Science: Present and Future»
Өткiзiлген күнi	7 сәуiр 2025, Атырау
ISBN	978-601-262-587-5
Жинақтағы жариялану №	064
Жинақтағы беттерi	301-306
ӘОЖ/УДК/UDC	ӘОЖ 657.1
Секция	Секция IV. I Жұмысшы кәсiптерi-экономикалық өсу мен дамудың драйверлерi // Рабочие профессии - драйверы экономического роста и развития
Автор(лар)	Тохбасова Алмагул Амантаевна; Рысқали Анаргүл Нұрланқызы
Мәртебесi	Магистрант
Ғылыми жетекшi	Ғылыми жетекшiсi, PhD, қауым. проф. Кадырбергенова А.К.
Мақала атауы	ЖАЛАҚЫДАН ҰСТАП ҚАЛУ БОЙЫНША БЮДЖЕТПЕН ЕСЕП АЙЫРЫСУЛАРДЫ ЕСЕПКЕ АЛУДЫ ЖЕТІЛДІРУ

Ескерту: бұл бет сайтқа орналастыру және мақала PDF-ін сәйкестендіру үшін қосылды. Төменде жинақтағы мақаланың түпнұсқа беттері берілген.

жеңілдетілген несиелендіру шарттарын енгізу және ақпараттық жүйелер арқылы мемлекеттік қолдау шараларын жетілдіру алдағы уақытта басым бағыттардың бірі болуы тиіс. Бұл қадамдар елдегі кәсіпкерлік экожүйесін нығайтып, ШОБ-тың ұлттық экономикадағы үлесін арттыруға ықпал етеді.

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Есентүгелов А. М. Қазақстандағы шағын және орта бизнестің дамуы: мәселелері және оларды шешу жолдары // Қазақ ұлттық университеті. – 2019. – № 4. – Б. 56-68;
2. Ордабаев Н. С. Қазақстандағы шағын және орта кәсіпкерлікті мемлекеттік қолдау: механизмдері және нәтижелері // Экономика және басқару. – 2020. – № 3. – Б. 23-34.
3. Ұлттық статистика бюросы <https://stat.gov.kz>

ӘОЖ 657.1

ЖАЛАҚЫДАН ҰСТАП ҚАЛУ БОЙЫНША БЮДЖЕТПЕН ЕСЕП АЙЫРЫСУЛАРДЫ ЕСЕПКЕ АЛУДЫ ЖЕТІЛДІРУ

Тохбасова Алмагул Амантаевна
Рысқали Анаргүл Нұрланқызы
almagul.tokhbasova@mail.ru

7M04114-Есеп, аудит және контролинг ББ 1 курс магистранты

6B04104 -Бизнес-процестерінің есебі, аудиті және талдау ББ, 3 курс студенті

Х. Досмұхамедов атындағы Атырау университеті, Атырау қ., Қазақстан Республикасы
Ғылыми жетекшісі, PhD, қауым. проф. Кадырбергенова А.К.

Бюджеттің атқарылуын есепке алу немесе бюджеттік есепке алу - бірыңғай шаруашылық есепке алу жүйесінің маңызды бөліктерінің бірі. Ол бюджеттің орындалу барысы мен нәтижелері туралы қажетті мәліметтер береді, бюджеттің атқарылуын бақылау құралы ретінде қызмет етеді - кірістердің түсуіне, бюджеттің шығыс бөлігінің орындалуына және мемлекеттік қаражаттың мақсатты мақсатта пайдаланылуына.

Бюджеттің атқарылуын есепке алу немесе бюджеттік есепке алу экономикалық есептің бірыңғай жүйесінің маңызды бөліктерінің бірі болып табылады. Ол бюджеттің атқарылу барысы мен нәтижелері туралы қажетті ақпаратты ұсынады, бюджеттің атқарылуын бақылау құралы ретінде қызмет етеді - кірістердің түсуі, бюджеттің шығыс бөлігінің орындалуы және мемлекеттік қаражаттың мақсатына сай жұмсалуды.

Бюджеттік есепке алу мемлекеттік экономиканың үздіксіз және орнықты жұмыс істеуін қамтамасыз ететін ерекше ақпараттық-техникалық жүйенің функцияларын орындайды.

Бюджетке негізгі қызметі бюджеттік бағдарламаларды қаржыландыру жоспарлары негізінде бюджет қаражаты есебінен толық қаржыландырылатын ұйымдар жатады. Міндетті шарт бюджеттік бағдарламалар бойынша шығыстарды қаржыландыру және бюджеттік мекемелер үшін көзделген тәртіппен бухгалтерлік есеп пен есептілікті жүргізу болып табылады [1].

Бухгалтерлік есеп пен қаржылық есептіліктің мақсаты қаржылық жағдай, қызмет нәтижелері және қаржылық жағдайдағы өзгерістер туралы толық және сенімді ақпарат беру болып табылады.

Мемлекеттік мекеменің басшысы бухгалтерлік есепті дұрыс жүргізу үшін жағдай жасайды, мемлекеттік мекеменің есепке қатысы бар барлық бөлімшелері мен қызметкерлерінің құжаттар мен мәліметтерді есепке алу үшін ресімдеу және ұсыну тәртібі бөлігіндегі талаптарды мүлтіксіз орындауын қамтамасыз етеді.

Мемлекеттік мекемедегі бухгалтерлік есепті оның дербес құрылымдық бөлімшесі болып табылатын мемлекеттік мекеменің бухгалтерлік қызметі немесе бас бухгалтер

басқаратын орталықтандырылған бухгалтерия жүзеге асырады [1,3].

Бюджеттік мекемелердегі бухгалтерлік есептің ерекшеліктері:

- Бюджет құрылысы және бюджет процесі туралы Бюджет кодексімен ;
- Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен бекітілген республикалық және жергілікті бюджеттердің атқарылу қағидаларымен бекітілген;
- Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Қазынашылық департаментінің бұйрығымен бекітілген мемлекеттік мекемелердегі бухгалтерлік есеп жөніндегі Нұсқаулық;
- Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің бұйрығымен бекітілген Мемлекеттік мекемелердің есептілікті жасау және ұсыну қағидалары ;
- Бюджетте тұрған мекемелердің операцияларын есепке алу және баланста көрсету жөніндегі нұсқауларды қамтитын басқа да нормативтік құжаттармен толықтырылады.

Бюджеттің атқарылуын есепке алу немесе бюджеттік есепке алу - бірыңғай шаруашылық есепке алу жүйесінің маңызды бөліктерінің бірі. Ол бюджеттің орындалу барысы мен нәтижелері туралы қажетті мәліметтер береді, бюджеттің атқарылуын бақылау құралы ретінде қызмет етеді - кірістердің түсуіне, бюджеттің шығыс бөлігінің орындалуына және мемлекеттік қаражаттың мақсатты мақсатта пайдаланылуына.

Бюджеттік мекемелердегі ерекше бухгалтерлік есепке мыналар жатады:

- бюджеттік сыныптаманың ерекшеліктері бөлінісінде есепке алуды ұйымдастыру;
- шығыстарды қаржыландыру жоспарларының орындалуын бақылау;
- кассалық және нақты шығыстарды есепке алу;
- бюджеттерді атқарудың қазынашылық жүйесіне көшу;
- бұл бюджеттік сала мекемелеріндегі есепке алудың салалық ерекшеліктері (білім беру, денсаулық сақтау) [1,2].

Жақсы орналастырылған бухгалтерлік есеп сізге жасырын резервтерді анықтауға, жоспарлы және қаржылық бюджет тәртібін үнемдеу режимінің бұзылуын анықтауға ғана емес, сонымен қатар ықтимал шығындар мен негізсіз шығындардың алдын алуға және уақытында жоюға мүмкіндік береді.

Қолданыстағы заңнамада көзделген, ақша қаражаттары мен тауарлық-материалдық құндылықтарды сақтауға жауапты адамдармен толық жеке материалдық жауапкершілік туралы жазбаша шарттар міндетті түрде жасалады. Материалдық құндылықтарды алуды өкілеттіктері сенімхатпен расталатын тұлға жүзеге асырады. Талдамалық есеп Бухгалтерлік есеп регистрлерінде (карточкаларда, жинақтау ведомостарында, кітаптарда және т. б.) жүргізіледі.

Тексерілген және есепке алынған құжаттар операциялар жасалған күндер бойынша (хронологиялық тәртіппен) жүйеленеді және мемориалдық ордерлермен - жинақтаушы ведомостармен ресімделеді.

Республикалық және жергілікті бюджеттер есебінен ұсталатын ұйымдар бухгалтерлік есептің мемориалдық-ордерлік нысаны бойынша бухгалтерлік есепті жүзеге асырады.

Мұндай жүйенің журналдық-ордерлік жүйеден айрықша ерекшелігі шоттардың шектеулі тізбесі бойынша мемориалдық ордерлерді қалыптастыру болып табылады. Осы тізімге кірмейтін шоттар бойынша айналымдарды анықтау үшін олар бойынша қосымша аналитикалық есеп жүргізу қажет, бұл бухгалтерлік есептің жалпы еңбек сыйымдылығын арттырады. Есепке алудың осы түрінің тағы бір ерекшелігі-мемориалдық ордерлерде шоттардың дебеттік және несиелік айналымдарын бір уақытта көрсету.

Жалақы мәселелері компания қызметкерлері мен олардың жұмыс берушілері мен мемлекеттік органдар арасында туындайтын экономикалық қатынастарда маңызды орын алады. Осыған байланысты, осы тараптардың барлығы өнім, тауарлар мен қызметтер өндірісінің көлемін арттыруға және жалақы мен қаржылық нәтижелер көрсеткіштерінің нәтижесінде мүдделі болып табылады [2,3].

Қазақстан Республикасы Еңбек кодексінің (бұдан әрі – Кодекс) 107-бабының негізінде қызметкердің жалақысы жұмыс берушінің қолданыстағы еңбекақы төлеу жүйелеріне сәйкес

еңбек шартында белгіленеді.

Жалақы жүйесі шарттардың талаптарымен және (немесе) жұмыс берушінің актілерімен айқындалады. Бұл ретте жұмыс беруші мен қызметкер Ұжымдық шарт және жұмыс берушінің актілері негізінде өзара іс-қимыл жасайды.

Еңбек заңы еңбек саласындағы құқықтар мен бостандықтардың төмендемейтін минималды өтеусіз кепілдіктерін анықтайды. Еңбек, ұжымдық шарттардың тараптары мұны минимумды жақсарту (арттыру) үшін өзгерте алады.

Осылайша, қызметкерлерге еңбекақы төлеу жүйесін әзірлеу кезінде жұмыс берушілер бірінші кезекте еңбек Кодексінің ережелерін басшылыққа алуы тиіс, оған сәйкес жұмыс берушілер қызметкерлерге еңбекақы төлеудің мемлекеттік кепілдіктерінің сақталуын, оның ішінде Еңбек кодексінің 102-бабына сәйкес қамтамасыз етуге міндетті:

- ең төменгі жалақы (АЕК);
- ең төменгі сағаттық жалақы;
- үстеме жұмыс ақысын төлеу;
- мереке және демалыс күндері жұмысқа ақы төлеу;
- түнгі уақытта жұмысқа ақы төлеу;
- қызметкердің жалақысынан аударымдар мен ұстап қалу мөлшерін шектеу;
- жалақы төлеу тәртібі мен мерзімдері [4].

Кез келген компанияны басқару жағдайында еңбек пен жалақыны есепке алудың маңызды міндеттері:

- бастапқы құжаттамаға сәйкес жалақыны есептеу;
- салықтар мен төлемдердің жалақысынан ұстап қалуды жүргізу;
- белгіленген мерзімде кәсіпорынның қызметкерлерімен еңбекақы төлеу бойынша есеп айырысулар жүргізу (жалақы мен басқа да төлемдерді, ұстап қалуға және қолға беруге арналған сомаларды есептеу);

- есептелген жалақының және бюджеттен тыс қорларға (ҚР Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры, міндетті әлеуметтік медициналық сақтандыру қорлары, ҚР әлеуметтік сақтандыру қоры) міндетті аударымдардың сомаларын өнімнің (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) өзіндік құнына уақтылы және дұрыс жатқызу;

- жедел басқару және қажетті есептілікті жасау, сондай-ақ мемлекеттік әлеуметтік бюджеттен тыс қорлармен есеп айырысу мақсаттары үшін Еңбек және жалақы бойынша көрсеткіштерді жинау және топтастыру.

Жеке табыс салығы бойынша есеп ай сайын жүргізіледі. ЖТС салық салуға жататын соманы есептеу үшін табыстардың (жалақының) сомасынан ЖЗҚ-ға міндетті жарналардың шамасын, ең төменгі соманы шегеру қажет: бұл салық салу кезінде шегерім болып табылатын жалақы (2025 жылғы қаңтардан бастап 14 АЕК). Жеке тұлғаның шегерімдердің мынадай түрлерін қолдануға құқығы бар:

- 1) МЗЖ түріндегі салық шегерімі
- 2) МӘМСЖ (ВОСМС) түріндегі салық шегерімі
- 3) зейнетақы төлемдері және жинақтаушы сақтандыру шарттары бойынша салықтық шегерім
- 4) стандартты салық шегерімдері
- 5) өзге де салық шегерімдері.

Жеке тұлғаларға төленген шығындар бойынша әлеуметтік салық бойынша есеп айырысулар 3150 «Әлеуметтік салық» пассивті шотында есепке алынады.

Төлеуге берілетін әлеуметтік салық әлеуметтік сақтандыруға есептелген міндетті жарналар (әлеуметтік аударымдар) сомасын шегергенде айқындалады. Жұмыскерлер үшін әлеуметтік аударым (ӘА) объектісі жұмыс берушінің оған төлем ретінде табыс түрінде төлейтін шығыстары болып табылады. Әлеуметтік салықты есептеу кезінде келесі жазбалар жасалады.

Кесте 1 - Әлеуметтік салықты есептеу кезіндегі жазбалар

№	Операция мазмұны	Д-т	К-т
1	Субъектінің қызметкерлеріне есептелген табыстарға әлеуметтік салық есептелді (әлеуметтік аударымдарды шегергенде)	2930, 8113, 7210	3150
2	Бюджетке әлеуметтік салық аударылды	3150	1010,1030

Жалақыдан ұстап қалудың көрсетілген сомалары есептеліп, бухгалтерлік есеп шоттарында бухгалтерлік есеп түрінде көрсетілуі керек. Жалақыны есептеу және ұстап қалу кезінде келесі бухгалтерлік жазбалар жасалады:

Кесте 2 - Жалақыны есептеу және ұстап қалу бойынша бухгалтерлік жазбалар

№ п.п.	Шаруашылық операциялардың мазмұны	Корреспонденция		Сомма
		Дт	Кт	
1	Қызметкердің жалақысы есептелді	7210	3350	107000
2	Міндетті зейнетақы жарнасы ұсталды	3350	3220	10700
3	Шегерімдерден кейін жеке табыс салығы ұсталды	3350	3120	5127,8
4	Қызметкерге оның карточкалық шотына берілетін сома аударылды	3350	1030	89033

2025 жылғы 1 қаңтардан бастап қолданыстағы салық заңнамасындағы өзгерістер күшіне енеді, олардың арасында салықтар мен әлеуметтік аударымдар ставкаларын арттыру.

2025 жылдан бастап әлеуметтік аударымдар мөлшерлемесі 3,5% - дан 5% - ға дейін ұлғаяды. Салықтарды оңтайландыру үшін кеңінен пайдаланылған азаматтық-күқықтық сипаттағы шарттар (МЖӘ) бойынша әлеуметтік аударымдар енгізілуде.

Жаңа 2025 жылы әлеуметтік салық ставкасы 9,5-тен 11% - ға дейін өседі. Жұмыс берушінің міндетті зейнетақы жарналары 1,5-тен 2,5% - ға дейін ұлғаяды. Бірыңғай төлем құрамындағы қызметкерлердің міндетті зейнетақы жарналарының мөлшерлемесі 10,5%, ал әлеуметтік аударымдар - 18,9% құрайды. 2025 жылғы 1 қаңтардан бастап бірыңғай төлемнің жалпы мөлшерлемесі ағымдағы 21,5% орнына 23,8% құрайды.

2025 жылдан бастап ең төменгі есептік көрсеткіш 3 692 теңгеден 3 932 теңгеге дейін артты. Ең төменгі жалақы ағымдағы деңгейде қалады-85 000 теңге. АЕК ұлғаюына байланысты ЖТС және КТС бойынша шегерімдер сомаларында, міндетті жарналар мен аударымдардың шекті сомаларында (МЗЖ, СО, ВОСМС және ҚОӘБ) өзгерістер болады. Сондай-ақ айыппұлдар, мемлекеттік баждар, басқа да салықтар мен төлемдер сомалары ұлғаяды.

Алайда, салықты жоспарлау үшін ыңғайсыз болуы мүмкін және инвесторларды қорқытуы мүмкін салықтық реттеуде тұрақсыздық туғызбау үшін 2025 жылға арналған ставкаларды өзгертуден бас тартқан жөн. 2026 жылдан бастап өзгертілген тәсілдер мен мөлшерлемелері бар жаңа Салық кодексі күшіне енетінін ескере отырып, салықтардың мұндай аралық өсуі бизнеске теріс әсер етуі мүмкін.

2025 жылдан бастап әлеуметтік салық ставкасы 01.01.2025 жылдан бастап - 11% - % құрайды (2017 жылғы 25 желтоқсандағы қолданыстағы ҚР ҰК 485-бабына сәйкес)

Жеке кәсіпкерлер және жеке практикамен айналысатын тұлғалар әлеуметтік салықты өздері үшін 2 АЕК және әр қызметкер үшін 1 АЕК мөлшерінде есептейді [5,9].

Осы тармақтың ережесі мыналарға қолданылмайды:

1) салық төлеушілер ҚР ҰК 213-бабына сәйкес салық есептілігін табыс етуді уақытша тоқтата тұру кезеңінде;

2) оңайлатылған декларация негізінде арнайы салық режимін қолданатын дара кәсіпкерлер;

3) салық кезеңінде табыс алмаған жеке кәсіпкерлер мен жеке практикамен айналысатын адамдар.

2025 жылғы 1 қаңтардан бастап Қазақстанда Салық кодексіне өзгерістер күшіне енеді, оған сәйкес жеке тұлғалар жеке табыс салығын (ЖТС) есептеу кезінде кеңейтілген салық шегерімдерін пайдалана алады. Салық төлеушілер үшін қандай мүмкіндіктер ашылатынын және қандай міндеттемелерді орындау керектігін анықтайық.

1. Көп балалы отбасылар үшін шегерім: төрт және одан да көп кәмелетке толмаған балалары бар ата-аналарға беріледі және жылына 282 АЕК (1 108 824 теңге) дейін құрайды. 1

2. Мыналарды қамтитын өзге де салық шегерімдері:

– оқуға арналған шығыстар (мектепке дейінгі, арнаулы орта және жоғары білімді қоса алғанда, салық төлеушінің өзі немесе 21 жасқа дейінгі асырауындағы адамдар) — жылына 118 АЕК-ке дейін (463 976 теңге);

– медициналық шығыстар-жылына 118 АЕК (463 976 теңге) дейін;

– ипотекалық тұрғын үй қарыздары бойынша төлемдер — жылына 118 АЕК-ке дейін (463 976 теңге).

Барлық салық шегерімдерінің жалпы сомасы (көп балалы отбасыларды қоса алғанда) жылына 564 АЕК-тен (2 217 648 теңге) аспауға тиіс.

Салық шегерімдерін қалай пайдалануға болады?

Жеке тұлғалар шегерімдерді екі жолмен қолдана алады:

1. Салық агенті (жұмыс беруші) арқылы: бұл жағдайда қызметкер жылына 282 АЕК (1 108 824 теңге) аспайтын мөлшерде алдын ала салық шегеріміне өтініш береді.

2. Дербес: растайтын құжаттарды қоса бере отырып, жыл қорытындысы бойынша кірістер мен мүлік туралы декларацияны (270.00-нысан) беру арқылы.

Егер декларацияны тапсырғаннан кейін ЖТС сомасы артық төленген болса, салық төлеуші артық төленген салықты қайтару немесе есепке жатқызу үшін мемлекеттік кіріс органдарына жүгіне алады. Деректерді тексеру бір жылға дейін созылады және қайтару 2027 жылдың 15 қыркүйегіне дейін мүмкін болады [7,8].

Салық шегерімдерін кеңейту құжаттарды, сондай-ақ мемлекеттік органдар тарапынан тексерулерді сақтауды және ұсынуды талап ететіндіктен, барлық азаматтар үшін 30 АЕК мөлшерінде тіркелген шегерімді енгізу мүмкіндігі қарастырылуда. Егер бұл механизм мақұлданса, салық төлеушілер шегерімдерді растауды қажет етпей-ақ пайдалана алады.

2025 жылғы Салық кодексіндегі инновациялар жеке тұлғаларға салық жүктемесін төмендету бойынша қосымша мүмкіндіктер береді. Алайда, осы шегерімдерді пайдалану декларация тапсыруды, құжаттарды сақтауды және мемлекеттік органдармен өзара іс-қимылды талап етеді. Осыған байланысты салық төлеушілердің өмірін едәуір жеңілдететін салық шегерімдерінің жеңілдетілген механизмінің нұсқасы қарастырылуда.

Қазақстанда қалыптасып келе жатқан салық салу жүйесін өзгерту және үнемі жетілдіру үрдісі аясында шетелдік тәжірибені зерделеу ерекше өзектілікке ие. Жеке табыс салығын есептеу және төлеу тетігін қолдану бойынша әртүрлі мемлекеттердің шетелдік тәжірибесін қарастыра отырып, дамыған елдердің тәжірибесіне назар аударған жөн. Экономикасы дамыған елдерде барлық салықтар, атап айтқанда жеке табыс салығы елдің экономикалық және әлеуметтік саясатын мемлекеттік реттеудің ең тиімді құралы ретінде қолданылады.

Мысалы, дамыған елдердің тәжірибесі көрсеткендей, басқа салықтардан айырмашылығы, жеке табыс салығы үшін салық салу субъектісін белгілі бір таңдау мүмкін:

* табысы бар әрбір жеке тұлға;

* ерлі-зайыптылар (бірлескен салық салу);

* ерлі-зайыптылар (бөлек салық салу);

* бірлесіп тұратын және ортақ үй шаруашылығын жүргізетін адамдар тобы, "күрделі отбасы" немесе "үй шаруашылығының табысы".

Сонымен, Австрия, Ұлыбритания, Дания, Италия сияқты ЕО елдерінде жеке тұлға салық салу субъектісі бола алады, ал АҚШ, Германия, Испания, Норвегияда ерлі-зайыптылар бірлескен және бөлек салық салуды таңдауға құқылы.

Қазақстанда және ТМД елдерінде мұндай тәжірибе қолданылмайды, бірақ отбасылық салық салуды енгізу әлеуметтік жағынан да, экономикалық жағынан да салық жүйесін дамыта алады.

АҚШ-та СТН ставкалары салық салу субъектісіне байланысты 4 топқа бөлінеді: отбасылық салық салу, отбасылық бөлек салық салу, жеке адамға және үй шаруашылығының басшысына. Бұл топтарға бөлу жеңілдікті ставкаларды, дәлірек айтқанда, ерлі-зайыптылар үшін қолайлы ставкаларды қолдануға мүмкіндік береді. Қазақстанда ЖТС алу табыс есептеу кезінде салықтар алынатын төлем көзінен жүргізіледі. Салық төлеушінің өзі декларацияны толтырып, салық төлеген кезде өзіне-өзі салық салу да бар, бірақ әзірге тек мемлекеттік органдардың қызметкерлері үшін.

Жапониядағы жеке тұлғалардан табыс салығының шкаласы өте қызықты. Орталық бюджет үшін төлемнің бес бөлімі бар (10, 20, 30, 40 және 50 %); сонымен қатар, жергілікті бюджеттерге 5, 10 және 15% мөлшерлемелер төленеді. Бұдан басқа, 18 жастан асқан барлық Жапония азаматтары Орталық бюджетке жыл сайын 3200 иен төлеуге міндетті (немесе ағымдағы жылдың бағамы бойынша 24 доллар)

Жаһандану жағдайында жеке тұлғалардың табыстарына салық салуды жетілдіру үшін, біздің ойымызша, орынды:

* жаңа стандартты емес салық шегерімдерін ұлғайту және енгізу, сондай-ақ салық жеңілдіктерін арттыру. Әлеуметтік салық шегерімдерін ұлғайту, мысалы, білім беру шығындарына шегерімдерді белгілеу, адами капиталға инвестициялардың тартымдылығын анықтайды және көлденең әділеттілік принциптерін жүзеге асыру медициналық шығындарға шегерімдерді ұсынуды негіздейді;

* ҚҚС және акциздер сияқты жанама салықтарды азайту арқылы халыққа салық ауыртпалығын азайту. ҚҚС мөлшерлемесін төмендету есебінен салық төлеушілерде ақшалай қаражат толтырылады, сондай-ақ бұл салық жүктемесін төмендетуге мүмкіндік береді;

* салық минимумын енгізу қажет. Осы жаңашылдықтың енгізілуімен мемлекет бюджетте кемшіліктерге ие болуы мүмкін, бірақ олар негізінен барлық кірістерін арзан өнімді тұтынуға жұмсайтын халықтың тұтынуының өсуі арқылы өтелуі мүмкін .

Қазіргі уақытта ел алдында одан әрі стратегиялық дамудың маңызды міндеттерінің бірі — осындай салық режимін құру тұр, ол өз кезегінде мемлекеттік шығыстарды қаржыландыру үшін жеткілікті салықтарды жинауға, экономикалық өсудің қолайлы жағдайларын қамтамасыз етуге, сондай-ақ халыққа салық ауыртпалығын азайтуға кепілдік береді [10].

ҚОЛДАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мемлекеттік мекемелердің бухгалтерлік есепке алу шоттарының жоспарын бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2010 жылғы 15 маусымдағы N 281 Бұйрығы. Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде 2010 жылғы 29 маусымда Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне N 6314 болып енгізілді (05.01.2025 өзгерістерімен) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V100006443/history>

2. Байрамова Г. Ш. Есептеу әдісі бойынша қоғамдық сектор үшін халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес Бухгалтерлік есеп және қаржылық есептілік: оқу құралы. - Астана: KAINAR, 2016. – 337с.

3. Мемлекеттік мекемелерде бухгалтерлік есепке алуды жүргізу қағидалары. Қазақстан Республикасы Қаржы министрінің 2010 жылғы 3 тамыздағы N 393 Бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2010 жылғы 25 тамызда Нормативтік құқықтық кесімдерді мемлекеттік тіркеудің тізіліміне N 6443 болып енгізілді (14.02.2025ж өзгерістермен) <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V100006443/history>

4. Қазақстан Республикасының Еңбек Кодексі. Қазақстан Республикасының Кодексі 2015 жылғы 23 қарашадағы № 414-V ҚРЗ (18.03.2025ж өзгерістермен)

5. Путеводитель бухгалтера. Практическое пособие для бухгалтеров. – Алматы: ТОО «ЦДБ Education», 2018. -164стр